

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:03.09.2023 ✓Accepted/Kabul:08.01.2021

DOI:10.30794/pausbed.1354608

Research Article/Araştırma Makalesi

Çankaya Kurnaz, S. (2024). "Bir Politika Transferi Örneği Olarak Dünyada Süt Bankası Politikasının İnşası", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 60, Denizli, ss. 281-294.

BİR POLİTİKA TRANSFERİ ÖRNEĞİ OLARAK DÜNYADA SÜT BANKASI POLİTİKASININ İNŞAASI

Seda ÇANKAYA KURNAZ*

Öz

Dünyada meydana gelen gelişmelere kayıtsız kalamayan yönetimlerin diğer ülkelerdeki uygulamaları inceleme imkânı bulmaları ve tecrübeleri geliştirerek kendi ülkelerine aktarmaları kamu yönetimi karşılaştırmalarının çıkış noktasını oluşturmaktadır. Bu incelemelerin ve tecrübelerin yönetime sağladığı faydalar karşılaştırmalı analizlerin gün geçtikçe daha fazla ilgi duyulan alanlardan biri olmasına neden olmuştur.

Bu kapsamda çalışmanın amacı; "süt bankası" politika transferinin küresel uygulama çerçevesini ortaya koymak ve bu örnek üzerinden kültürel faktörlerin kamu politikalarının üretilmesinde etkisine dikkat çekmektir. Bu kapsamda öncelikle politika transferinin kavramsal çerçevesi ele alınacak, ardından bir politika transferi örneği olarak ilk kez 1909 yılında Viyana'da uygulanan süt bankası politikasının küresel ölçekte gelişim sürecine, başarılı olmasında etkili olan faktörlere ve bazı ülkelerde uygulama alanı bulamamasının nedenlerine yer verilecektir. Bu sayede bu çalışma ile süt bankası politikasının transfer edilmesi için gerekli olan kritik bileşenlere dikkat çekilecek ve konu ile ilgili sosyal bilimler alan yazınına mütevazı bir katkı yapılmaya çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: *Kamu politikası, Kültürel faktörler, Politika transferi, Süt bankası.*

THE CONSTRUCTION OF MILK BANK POLICY IN THE WORLD AS AN EXAMPLE OF POLICY TRANSFER

Abstract

The starting point of public administration comparisons is that administrations, which cannot remain indifferent to the developments in the world, have the opportunity to examine the practices in other countries and transfer their experiences to their own countries. The benefits of these examinations and experiences to the administration have caused comparative analysis to be one of the areas of interest more and more day by day.

In this context, the aim of this study is to reveal the global framework of the "milk bank" policy transfer and to draw attention to the impact of the cultural factors on the development of public policies through this example. In this context, firstly, the conceptual framework of policy transfer will be discussed, then the global development process of the Milk Bank policy, which was first implemented in Vienna in 1909 as an example of policy transfer, the factors that were effective in its success and the reasons why it could not find an application area in some countries will be given. In this way, this study will draw attention to the critical components necessary for the transfer of the milk bank policy and try to make a modest contribution to the social sciences literature on the subject.

Keywords: *Public policy, Cultural factors, Policy transfer, Milk bank.*

*Öğr. Gör. Dr., Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, KONYA.
e-posta: sedacankaya@selcuk.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0001-6163-6852>)

GİRİŞ

Bir yerde üretilen fikirlerin, bilgilerin ve kurumların başka bir yerde politikaların, programların ve kurumların geliştirilmesinde kullanılması süreci olan politika transferi (Dolowitz, Hulme, Nellis ve O'Neill, 2000; Nikos, 2000) son yıllarda ülkelerin ve örgütlerin sıkça başvurdukları bir alan olmuştur. Dahası politika transferi, kamu politikası üretmenin en önemli nesnesi haline gelmiş ve az gelişmiş ülkelerin, gelişmiş ülkeler tarafından siyasi ve idari alanda gönüllü olarak şekillendirilmesine olanak sağlamıştır. Literatürde oldukça yer tutan politika transferinde dikkate alınması gereken pek çok farklı husus vardır. Özellikle politikaların hangi şartlar altında transfer edildiği, ne zaman transfer edilmesi gerektiği, politikanın başarısına ve başarısızlığına sebep olan hususların neler olduğu gibi soruların analiz edilmesi için politika transferinin (Sezgin, 2015) çok boyutlu yapısının iyi bilinmesi gerekmektedir.

Yönetimlerin politika transfer ederken pek çok faktörü bir arada değerlendirerek bir yol haritası belirlemeleri sürecin başarılı bir şekilde yürütülmesinde oldukça fayda sağlamaktadır. Bu faktörlerden en önemlilerinden biri olan psiko-sosyal boyutun dikkate alınması, transfer edilecek politikaların başarılı olmasında kayda değer bir etkiye ve öneme sahiptir. Psiko-sosyal boyutla ifade edilmek istenen politika transfer edilecek ülkelerin kültürel yapılarının ve siyasi sistemlerinin araştırılması, toplumda psikolojik ortamın uygun hale getirilmesi ve toplumun başından itibaren bilgilendirilmesidir. Politika transferi örnekleri açıkça göstermektedir ki kültürel faktörlerin politikaların başarı ya da başarısızlığını etkilemede önemli bir faktör olarak kendini göstermektedir. Dil, din, kültür ve toplumsal yapı ile detaylandırılabilir olan bu faktörler, bir taraftan politikayı başarıya götürebilirken diğer taraftan da başarısız olmasında doğrudan etkili olabilmektedir. Bu kapsamda politikalar transfer edilirken farklılıkların dikkate alındığı bir süreç yönetimi ile transfer edilecek ülkeye uygun yaklaşımlar geliştirildiğinde başarılı uygulamaların hayata geçirildiği görülmektedir.

Bu çalışmada, öncelikle politika transferinin kavramsal çerçevesi ele alınacak ardından süt bankasının küresel uygulama çerçevesi üzerinden kültürel faktörlerin kamu politikalarının transfer edilmesindeki etkisi değerlendirilecek ve politika transferi örneği olarak süt bankası uygulamasına değinilecek ve son olarak dünyada süt bankası politikasının gelişim sürecine yer verilecektir.

1. POLİTİKA TRANSFERİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Dünyanın dört bir yanındaki birçok hükümet ve kamu kurumu birbirine benzer politika zorluklarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Yönetimler bu zorluklara karşı en uygun çözümü bulma amacı doğrultusunda diğer ülkelerdeki uygulamalardan giderek daha fazla ilham almaktadırlar. Politika analizi literatüründe oldukça fazla ilgi gören bu yaklaşım farklı tanımlamalarla kendine bir alan yaratmıştır (Bertram vd., 2020, 258). Literatürde, ders çıkarma (Rose, 1991), politika yayma (Simmons ve Elkins, 2004), kurumsal nakil (De Jong, Lalenis ve Mamadouh, 2002), politika hareketliliği (McCann, 2011), politika çevirisi (Stone, 2012) gibi farklı şekillerde ifade edilen bu yaklaşımların ortak yönleri Dolowitz ve Marsh (1996, 344), tarafından "politika transferi" olarak kavramsallaştırılmıştır. Politika transferi Dolowitz ve Marsh (1996, 344) tarafından bir zaman ve/veya yerdeki politika, idari düzenlemeler, kurumlar vb. hakkındaki bilgilerin, başka bir zaman ve/veya yerdeki politikaların, idari düzenlemelerin ve kurumların geliştirilmesinde kullanılması şeklinde ifade edilmektedir.

Devlet ve toplum arasındaki ilişkinin niteliği hangi politikaların transfer edileceğine yön verebilmektedir. Özellikle demokratik ülkelerde, insanların devletten beklentileri daha üst düzeyde olduğu için kendi ihtiyaç ve beklentilerini gerçekleştirilmesi noktasında yönetim üzerinde baskı kurabilmektedirler (Çevik, 2012: 125). Bu çerçevede devletin topluma hizmet etmesi gerektiği anlayışının benimsendiği ülkelerde, toplumun talepleri ve bu talepler doğrultusunda yöneltilen baskılar transfer edilecek politikaların belirlenmesinde etkili olabilmektedir. Tabandan gelen bir talep üzerine yönetimlerin harekete geçmesi transfer edilen politikaların başarılı olma şansını arttırabilmektedir (Çankaya, 2020: 133).

Politikalar, Gönüllü Reform Transferi, Direkt Zorlayıcı Reform Transferi ve Dolaylı Zorlayıcı Reform Transferi olmak üzere 3 şekilde transfer edilebilmektedir. Gönüllü reform transferi, politika yapıcılarının diğer ülkelerdeki politikaları kendi ülkelerine bilinçli bir kararla aktarmaları şeklinde gerçekleşmektedir. Gönüllü reform transferinde, mevcut sorunların çözümünde benzer sorunlarla karşılaşan ülkelerin buldukları çözüm yollarının araştırılıp transfer edilmesi söz konusudur. Gönüllü reform transferi kapsamında devletler ve uluslararası

kuruluşlar; öykünme, ders alma ve uyum sağlama gibi seçenekleri değerlendirmektedirler (Stone, 1999, 52; Bennett, 1991, 200). Direkt zorlayıcı reform transferinde bir devletin veya uluslararası örgütün diğerini belirli bir politikayı uygulaması için zorlaması söz konusudur. Bu transfer türü yaygın olarak devletler, Dünya Bankası, IMF ve Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşların ülkeleri bazı politikaları benimsemeye zorlaması şeklinde görülmektedir (Sezgin, 2015). Benzer şekilde Japon anayasasının taslak metninin İkinci Dünya Savaşı sonrası ABD tarafından imzalanması direk zorlayıcı transfere örnek olarak verilebilir (Sobacı, 2009: 76). Dolaylı zorlayıcı reform transferinde politikaların diğer ülkelere kısmen ya da tamamen uyarlanabilmesi söz konusudur. Dolaylı zorlayıcı reform transferine örnek olarak uluslararası kuruluşların ülkelere sağladıkları yardımlar verilebilir.

Seçilen bir politikanın bütünüyle transfer edilmesi ile ilgili bir zorunluluk söz konusu değildir. Yaygın kullanılan yöntem politikanın transfer edilen ülkeden transfer eden ülkeye uyarlanması yoluyla aktarılması olsa da kopyalama, taklit, esinlenme ve karma şeklinde de politikaların transfer edilmesi söz konusudur (Dolowitz ve Marsh, 2000: 14). Kopyalama yöntemi, Rose tarafından (1991: 21) bir yerdeki politikaların herhangi bir değişiklik yapılmadan başka bir ülkeye aktarılması şeklinde tanımlanmıştır. Transfer edilen bir politikanın kopyalama olup olmadığı, yetkilendirme aşamasında uygulanan yasal mevzuatının yazılış biçimi ve ifade şekliyle anlaşılabilir (Keser, 2012: 31). Taklit derecesi kopyalamadan farklı olarak transfer edilecek olan politikanın birebir alınmaması durumudur. Politika yapımcıların transfer edilecek politikaların bazı yönlerinden esinlenerek kendi ülkelerine uygulamaları söz konusudur. Politikaların esinlenmesinde ise transfere konu olan politikanın değerlendirilmesi sonucunda ders çıkarma, yapma ya da yapmama şeklinde bazı sonuçlara ulaşılmaktadır. Son olarak karma politika derecesinde ise birden fazla ülkelerdeki politika uygulamalarının taklit ederek karma bir politika modeli oluşturulmaya çalışılmaktadır (Kutlu, 2012: 44-45). Politika, hangi derece ile transfer edilecek olursa olsun belirlenen politikalar, politika araçları vasıtasıyla uygulanacağından ve tek bir evrensel politika aracından söz etmek mümkün olmadığından politika araçlarının hangi faktörlerden etkilendiğinin tespiti politika yapımcıların üzerinde durması gereken önemli bir husustur (Çankaya Kurnaz, 2023: 411).

2.KÜLTÜRÜN KAMU POLİTİKALARININ TRANSFERİNDE ETKİSİ

Transfer edilecek politikaların başarı ya da başarısızlığının temelinde ideolojik tercihler, kültürel altyapı, ekonomik kaynaklar, teknolojik unsurlar ve yönetsel yapı farklılıkları gibi pek çok faktörün varlığından söz edilebilir (Sobacı, 2009: 103-104). Bu faktörlerin her biri tek başına transfer edilecek politikaların toplum tarafından benimsenip benimsenmeyeceği, başarılı ya da başarısız olacağı ile ilgili net bir sonuç vermese de ortaya bir fikir sunulabilmektedir.

Kültür, bir bireyin veya bir grubun değerlere, inançlara, normlara, kalıplara ve uygulamalara dayalı yaşam biçimleri olarak tanımlanır (Leininger, 1996). Kültür, grup üyelerinin nesiller arası birbirlerine aktardığı mirastır. Kamu politikasının kendi kültüründen, tarihinden ve diğer kültürel özelliklerinden doğduğu ve politikaların aynı özelliklere sahip olan ülkeler tarafından transfer edilmesi gerektiği fikri yeni değildir. Nitekim Montesquieu 1788'de yazdığı "Kanunların Ruhunu" kitabında bir ülkenin yönetiminin ve yasalarının o ülkenin coğrafyasını ve iklimini olduğu kadar din, tarih ve kültürünü de yansıttığını savunmuştur (Berkowitz, 2003). Bugün gelinen noktada da kültürel faktörler, politika yapımcıların dikkate almaları gereken önemli bir faktördür. Dolowitz (2004), politika transfer edilecek ülke ile politika transfer eden ülke arasında kültürel benzerliğin, politika transferinin başarısı için yaygın olarak öngörülen bir gereklilik olduğunu ifade etmektedir (Dolowitz, 2004). Benzer şekilde Stone (2012), çalışmasında iki ülkenin kültürleri, özellikle politikanın işlevsel ve davranışsal dayanakları açısından, transfer edilecek politikayı destekleyecek kadar benzer değilse, transferin başarılı olma olasılığının azalacağını vurgulamıştır (Stone, 2012: 483-499). Bertram ve diğerleri (2020: 267) politika transferi sürecinde düşük kültürel uyumluluğun bulunduğu ülkelerin diğer ülkelere oranla daha fazla zorlukla karşılaşacağını ifade etmektedir. Çalışmada kültürel uyumun politika transferinde salt bir kriter olarak gözeterek politika transfer etmekten vazgeçmenin sağlıklı bir bakış açısını yansıtmadığını ancak bu farklılık gözetilerek bir yaklaşım geliştirmenin politika transferinin başarısına olumlu bir şekilde katkıda bulunabileceğini vurgulamıştır.

Son tahlilde politika transferinin süreçlerini ve sonuçlarını şekillendirmede toplumsal kültürü bağımsız bir değişken olarak kullanma, politika oluşturmanın dinamiklerinin ve nihai başarısının daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır (Geva-May, 2002). Nitekim örnek olarak İngiltere'nin yapacağı politika transfer etme

sürecinde coğrafi olarak en yakınındaki Fransa'ya değil de özellikle İngilizce konuşulan ülkeler arasında yer alan ABD, Kanada ve Avusturalya'ya eğilim göstermesi kültürel faktörlerin etkisi ile açıklanabilir (Kutlu, 2012: 68). Bu ülkeler arasındaki kültürel ve politik benzerlikler, transferin uygunluğunu önemli ölçüde etkilemektedir. Aynı dil, kültür ve benzer siyasi sistemlere sahip olma, ülkeler arasında politika transferinin başarılı olma şansını arttırabilmektedir (Fawcett ve Marsh, 2012: 162-185). Benzer şekilde din, çalışmanın ana konusunu oluşturan süt bankası politikasının ülkelerde uygulanmasını/uygulanamamasını etkileyen önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim ilk olarak Viyana'da ortaya çıkan ve dünyanın birçok yerinde başarılı bir şekilde transfer edilen süt bankası politikası Müslüman ülkelerde süt kardeşliği olgusu nedeni ile dirençle karşılaşmıştır. Her ne kadar İran ve Malezya gibi Müslüman ülkelerde süt bankasının potansiyel faydalarına odaklanılarak politikanın uyumlaştırılması yoluyla başarılı uygulamalar hayata geçirilirse de tam anlamı ile yaygınlaşmamıştır. Özellikle Türkiye'de birtakım girişimlerde bulunulsa da benzer kaygılardan ötürü henüz süt bankası açılmamıştır.

3. BİR POLİTİKA TRANSFERİ ÖRNEĞİ OLARAK SÜT BANKASI UYGULAMASI

Anne sütünün bebekler ve anneler için yararları yadsınmaz bir gerçektir. Özellikle erken doğmuş bebekler için anne sütü hayati önem taşımaktadır. Anne sütünün yetersizliğinden ya da farklı sebeplerden dolayı kullanılmaması dünyanın birçok yerinde anne sütü bankalarının kurulması girişimlerini de beraberinde getirmiştir (Ramli, Ibrahim ve Hans, 2010: 165). Anne sütü bankası olarak faaliyet gösteren kurum, sağlık bakımında uzman kişiler tarafından yürütülen anne sütünün alınmasının reçete edildiği bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere bağışlanmış anne sütünü toplama, işleme, izleme, depolama ve dağıtma amacı doğrultusunda faaliyet göstermektedir (Arslanoğlu ve diğerleri, 2010; Human Milk Banking Association of North America, 2011). Bu kapsamda anne sütünün yararları konusunda toplumun daha fazla bilinçlenmesi ve dünyadaki gelişmelerden daha hızlı haberdar olunması, anne sütünün paylaşılması konusunun giderek yaygınlaşmasına ve farklı ülke uygulamalarının yönetimler tarafından takip edilmesinde etkili olmuştur. Bu ihtiyaca binaen formüle edilen süt bankası uygulaması dünyanın pek çok yerinde faaliyete geçerek uygulama alanı bulmuştur.

Anne sütü bankacılığının küresel ölçekte çok farklı uygulamalara sahip olmasına rağmen, pek çok ülkede süt bankacılığı hala politik irade eksikliği, dini kaygılar ya da yüksek bulaşıcı hastalık oranına sahip nüfuslu ülkelerde annelerin sağlık sistemine tam olarak güvenmemesi nedeni ile sınırlı olduğu görülmektedir (Petherick, 2015). Süt bankası ile ilgili din ve kültürlerin farklı bakış açılarına sahip oldukları söylenebilir. Anne sütünün bağışı, dünyadaki dinler açısından önemli bir sorun teşkil etmezken süt bankası ile ilgili ülkelerin çekimser davrandıkları görülmektedir. Hristiyanlıkta, Budizm'de ya da Hinduizm'de insan sütü paylaşımı ile ilgili herhangi bir resmi sorun görünmemekte ve teşvik edilmektedir. Müslümanlıkta ise süt paylaşımı bir erdem olarak kabul edilmekte; ancak sütün uygunsuz bir şekilde satılması uygun görülmemektedir (Ramli ve diğerleri, 2010:165). Yapılan araştırmalar süt bankasının dini inançların yanında, ekonomik nedenler, tarama testleri ve kayıt sistemine olan güvensizlik, bağış yapan kişinin bilinmemesi, toplanan sütlerin karıştırılması, sütlerin pastörize edilmesi, bağışçı ve alıcının bebeklerinin yaşlarının uyumlu olmaması, anne sütü bankacılığı hakkında yeterince bilgi sahibi olunmaması, sağlık personeli tarafından desteklenmemesi gibi nedenlerden dolayı tercih edilmediğini göstermektedir (Kaplan, 2023). Sayılan her bir neden süt bankası politikasının başarılı bir şekilde transfer edilmesine ve toplum tarafından kabul görmesine engel olabilmektedir. Bu nedenle politika yapımcıların toplumdaki önyargıların silinmesi üzerine bir yaklaşım geliştirmelerinin politikanın başarısına önemli katkısı olabilecektir. Diğer taraftan iyi uygulama örneklerinin incelenmesi ve akabinde bazı çalışmaların yapılması politika transferini başarıya ulaştırabilecek önemli bir husustur.

Bu çerçevede PATH'in (Program for Appropriate Technology in Health) araştırmaları göstermektedir ki güvenli ve kaliteli bağışçı sütü sağlamak için anne sütü bankasının sağlam bir temele sahip olması gerekmektedir. Tüm süt bankaları, yerel bölgelerinin kısıtlamalarına ve ihtiyaçlarına uyum sağlar; ancak Grafik 1'de gösterildiği gibi temel sütunlar ve faaliyetler üzerine inşa edilmiş bir takım ortak uygulamalara sahiptir. Bu kapsamda Süt Bankası politikasının inşası; Güvenlik, Kalite, İletişim ve Bilgi Paylaşımı, Farkındalık, Savunma ve Tanıtım ve son olarak da Sürdürülebilirlik olmak üzere beş temel faaliyet alanlarına dayanmaktadır. İlk olarak tedarikten teslimata ürün güvenliğini sağlamak amacı doğrultusunda düzenli denetimlerin yapılması ve sürekli personel eğitimlerinin verilmesi faaliyetinin başarılı bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Bu sürecin başarılı bir şekilde yönetilmesi için net ve şeffaf veri yönetiminin oluşması ve yerel ve ulusal politikalara uyulması gerekmektedir. İkinci

olarak donör sütünün biyolojik ve besleyici özelliklerinin korunması için gereken tedbirlerin alınması ve kalite güvencesinin sağlanması gerekmektedir. Üçüncü olarak, her bir faaliyetin ve sonuçlarının dokümantasyonunda şeffaflığın sağlanması gerekmektedir. Bu faaliyet kapsamında iletişim kanalları açık tutulmalı ve güven oluşumu sağlanmalıdır. Dördüncü olarak süt verme ve emzirme desteği ve danışmanlığının verilmesi ile ilgili farkındalık oluşturulmalıdır. Süt bankasına ve bağışçılara duyulan ihtiyaca dikkat çekilmeli ve gerekli tanıtım faaliyetleri yapılmalıdır. Aynı zamanda süt bankası konusunda yerel, ulusal ve uluslararası politikaları takip etmek sureti ile bilgilendirme faaliyetleri düzenlenmelidir. Son olarak ise her politika transferinde olduğu gibi politikanın sürdürülebilirliğinin sağlanması için faaliyetler yürütülmelidir. Bu çerçevede süt bankası uygulamasının inşası için arz ve talebin oluşturulması ve yeterli süt tedarikini sürdürmek için annelerin desteklenmesi gerekmektedir. Bu konuda yerel paydaşların katılımı ve desteğinin alınması oldukça önemlidir.

Şekil 1: Süt Bankası Politikasının Ana Sütunları

(Kaynak: Program for Appropriate Technology in Health (PATH), 2013: <https://www.path.org/>)

PATH tarafından süt bankası uygulamasının başarılı bir şekilde transfer edilebilmesi için Kurumsal Bir Temelin Oluşturulması, Farkındalığı Artırma ve Savunuculuk Yapma, Bir Ağ Oluşturma ve Anahtar Protokollerin Geliştirilmesi (yerel ulusal kuralların belirlenmesi) olmak üzere 4 anahtar adımın takip edilmesi gerektiği tespit edilmiştir: (PATH, 2013: <https://www.path.org/>).

Kurumsal Bir Temel Oluşturulması

Etkin işleyen bir sistem kurabilmek için öncelikle tüm ihtiyaçlara cevap verebilecek sağlam bir zeminin oluşturulması gerekmektedir. Bu temeli oluşturmak için, personel eğitimi için sürekli yatırım yapılması, tesis ve ekipman için kaynak ayrılmasını gerektirmektedir. Klinik olarak uzmanlık sahibi, süt bankası politikasının savunuculuğunu yapacak ve teşvik edecek yeterlilikte personele ihtiyaç vardır. Özellikle süt bankasını teşvik edecek personel, kalite güvence yöntemlerinin yürürlükte olmasını sağlar, öğrenilen dersleri diğer süt bankaları ile paylaşır ve bağışçı sütünün kullanımı için klinik rehberlik sağlar (Fugate, Hernandez, Ashmeade, Miladinovic ve Spatz, 2015: Human Milk Banking Association of North America, 2015, PATH, 2013: <https://www.path.org/>). Süt bankasının konumu; potansiyel bağışçıların tesise nasıl ulaşacağı ve sütlerini alıcılara nasıl taşınacağı da dahil olmak üzere bir laktasyon destek merkezi olarak oldukça önemlidir. Süt bankasının kurulacağı konum dikkate alınırken tesisin bir hastaneye bağlı olup olmayacağına da dikkate alınması gerekir (Vázquez-Román ve diğerleri, 2014). Bu noktada tesislerin kalitesi, süt bankalarının operasyonel prosedürlerini yürütme ve bağışçılara rahatlık ve destek sağlama becerilerini etkiler (Hurst, Myatt ve Schanler, 1998). Kurumsal bir temelin kapsamı içerisine giren bir diğer husus ise sütün temin etme süreci ve saklaması ile ilgili ekipmanlara karar verilmesi, sütün taranması, işlenmesi ve depolanması süreçleri ve son olarak idari sorumluluklarla ilgili standartların belirlenmesidir (PATH, 2013: <https://www.path.org/>).

Farkındalığı Artırma ve Savunuculuk Yapma

Entegre bir süt bankası sisteminin birincil amacı, tüm anneler ve bebekleri için emzirmeyi korumak, teşvik etmek ve desteklemektir. Bu nedenle en temel önceliklerden biri emzirmenin önemi konusunda farkındalık yaratmak ve bir annenin hiç veya yeterli anne sütü sağlayamadığında donör süt seçenekleri sunarak güçlü bir döngü yaratmaktır. Emzirmeye teşvik etme konusunun bir devlet politikası olarak desteklendiğinde bütünleşmiş bir süt paylaşım sisteminin toplum tarafından kabul görmesi ve başarılı bir şekilde faaliyet göstermesi kolaylaşmaktadır. Bu kapsamda bir bütün olarak emzirmeyi teşvik etmek, bebek besleme desteği ve anne ve bebek sağlığını geliştirmeye yönelik eğitim ve rehberlik sağlanması sürecin gelişimi açısından önemlidir. Nitekim anne sütünün önemi hakkında toplumda daha fazla bilincin oluşması, anne sütünün paylaşımı konusunda da sağlam bir temel oluşturur (PATH, 2013: <https://www.path.org/>). Süt bankası uygulamasının başarılı olabilmesi için aynı zamanda yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde politika desteğine de ihtiyaç vardır. Her bir düzeyde başarılı olabilmek için süt bankası uygulama sürecinin yönergeler ve uygulamalarda desteklenmesi gerekmektedir (Gutierrez, 1998; PATH, 2013: <https://www.path.org/>).

Bir Ağ Oluşturma

Etkili ve bütünleşmiş bir süt bankası uygulaması için, bağışlanan sütün yeterli miktarda tedarik edilmesini sağlamak amacıyla etkili bir ağ sisteminin kurulması ve bu ağın bağışçılar tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Bağışçılarla güçlü ilişkiler kurmak, bir güven duygusu yaratır ve bağışı teşvik eder (PATH, 2013: <https://www.path.org/>). Ayrıca, kurulan güçlü ilişkiler, sürekli, destekleyici bir topluluk oluşturma konusunda etkili olmaktadır (Stevens ve Keim, 2015).

Süt bankası politikası, aynı zamanda ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanması için de bir ağ kurulmasını gerektirmektedir. Yeterli finansmanın sağlanması, fonlar ve hükümet kaynakları veya hayır kurumları gibi çeşitli yollarla desteklenmesi ile mümkün olabilmektedir. Finansal açıdan destek bulunması maliyetlerin yükünü hafifletir ve yatırımlara ve teknoloji iyileştirmelerine destek sağlamaktadır (PATH, 2013: <https://www.path.org/>; Rosenbaum 2012). Süt bankaları ulusal düzenlemelere ve yönergelere aşina olmalıdır. Süt bankası ile ilgili gerekli düzenleme ve yönergelerin olmadığı durumlarda bununla ilişkili girişimlerde bulunulmalıdır (PATH, 2013: <https://www.path.org/>).

Bilgi paylaşımı, süt bankası sisteminin kurulmasında anahtar sütunlardan biridir. Süt bankaları arasında bir topluluk duygusu yaratmak ve ayrıca sorunlar veya zorluklar ortaya çıktığında bir kaynak olarak hizmet etmek için danışmanlardan ve alandaki diğer uzmanlardan oluşan bir ağ oluşturmalıdır. Birçok bölge, bilgi paylaşımı için işbirlikçi ağlar kurmuştur (Arnold, 2006: PATH, 2013: <https://www.path.org/>). Örnek olarak Avrupa Süt Bankaları Birliği (European Milk Banking Association), Kuzey Amerika İnsan Sütü Bankaları Birliği (The Human Milk Banking Association of North America), Güney Afrika İnsan Sütü Bankaları Birliği (The Human Milk Banking Association of South Africa) verilebilir (PATH, 2013: <https://www.path.org/>). Bu ağlar süt bankası uygulamasının yaygınlaşmasında, iyi uygulama örneklerinden ders çıkararak yeni süt bankası uygulamaları için destek verebilmektedir.

Anahtar Protokollerin Geliştirilmesi (Yerel Ulusal Kuralların Belirlenmesi)

Bağış yapacak anne sütünün uygun şekilde elde edilmesi ve kullanılmasına ilişkin ülkeye özgü mevzuata rehberlik edecek bir etik çerçeve geliştirilmesi gerekmektedir (Tyebally Fang ve diğerleri. 2021: 897). Aynı zamanda bağış yapacak kişilerin seçiminden süt dağıtımına kadar olan süreci içeren protokollerin geliştirilmesi hem süreçleri standartlaştırmak hem de titiz kalite kontrol yöntemlerine bağlılığı sağlamak için gereklidir. Yerel ve ulusal yönergeler, mümkün olan en yüksek standartlarda hazırlanmalıdır (PATH, 2013: <https://www.path.org/>; DeMARCHIS, et.al., 2017: 472). Bu protokoller aynı zamanda küresel anlamda süt bankasına yönelik bir farkındalığın oluşmasına, süreç yönetiminin başarılı bir şekilde yürütülmesine ve politika transferi uygulamalarının yaygınlaşmasına olanak sağlayabilmektedir.

Süt bankasında çalışacak personelin, optimum kalite ve güvenliği sağlamak için yeterli donanımına sahip olması ve kendi özel ortamları için benzersiz bir tehlike analizi ve kritik kontrol noktaları oluşturmaları gerekmektedir (PATH, 2013: <https://www.path.org/>).

Süt Bankası politika transferine ilişki belirtilen bu dört husus, politika yapıcılar için önemli bir yol haritası olabilecektir. Nitekim etkin işleyen bir mekanizmanın bileşenlerine ilişkin fikir sahibi olunması, politika yapıcılarının ne yapacağını bilememe endişesinden uzaklaştırabilecektir. Nitekim çalışmanın başında da belirtildiği gibi politika yapıcılar politika transfer ederken öykünme, ders alma ve uyum sağlama gibi farklı dereceleri sentezleyerek kendilerine en uygun yaklaşımı geliştirebilmektedirler. Aksi takdirde dünyanın herhangi bir yerinde uygulanan bir politikanın başka bir ülkeye doğrudan transfer edilmesi süreci başarısız politika örneklerini beraberinde getirebilmektedir. Bu nedenle başarılı uygulamaları yakından takip etmek sureti ile ülkenin kendi dinamiklerine uygun bir yol haritasının belirlenmesi, başarılı politika transfer etme sürecinin temel zeminini oluşturmaktadır.

4.SÜT BANKASI POLİTİKASININ DÜNYADA GELİŞİMİ

Küresel ölçekte giderek daha fazla transfer edilen süt bankası uygulaması, yönetimler tarafından farklı şekilde formüle edilmektedir. Ülkelerin kendi dinamiklerine, kültürel yapılarına göre farklı uygulama alanı bulan süt bankası politikası, dünyada ilk olarak 1909 yılında Viyana’da kurulmuştur. Akabinde ise 1910’da Boston’da ve Almanya’da kurulmuş ve ardından dünyanın farklı bölgelerine yayılmıştır (Jones, 2003). Süt bankası politikasının en iyi uygulama örneklerinin Brezilya’da olduğu bilinmektedir. 217 milyonu aşkın nüfusu ile dünyanın en büyük ülkelerinden biri olan Brezilya çok çeşitli kültürlere ev sahipliği yapmaktadır (<https://worldometers.info/world-population/brazil-population/>). Brezilya ırkı; Pardo Brezilya, siyah ve beyaz ırklarından oluşmakta ve Brezilya kültürüne de bu ırkların sentezi yansımaktadır. 2012 yılında beyazlar, nüfusun yüzde 46’sını oluşturan en büyük grup olarak tanımlanırken, 2022 yılında Brezilya’da yaşayan insanların yaklaşık yüzde 45’i kendisini Pardo Brezilyalı olarak tanımlamakta ve bu da onu ülkedeki en büyük etnik grup haline getirmektedir (www.statistica.com). Sahip olduğu bu kültürel çeşitliliğe rağmen süt bankası merkezleri konusunda adete bir marka haline gelmesi Brezilya’nın önemli bir başarısıdır.

İlk süt bankası uygulamaları 1930’lara dayanan Brezilya’da, ülkedeki en saygın araştırma kuruluşu olan FIOCRUZ’daki (The Oswaldo Cruz Foundation) araştırmacıların önerilerine dayanarak, bir bankayı işletmek için ihtiyaç duyulan tüm adımların yer aldığı on yıllık bir halk sağlığı yasası hazırlanmıştır (Petherick, 2015). Brezilya’da aynı zamanda hükümet tarafından desteklenen anne sütü bankalarının, bebek ölümlerini yüzde 50 oranında azalttığı ve sağlık harcamalarında da neredeyse 540 milyon dolarlık tasarruf ettirdiği tespit edilmiştir (Grosvlihen ve Gronn, 2009). Brezilya’da süt bankası sisteminin merkezi olarak organize edilmesi, çevrimiçi portal sayesinde geniş bir veri toplama işleminin yürütülmesi ve böylece hem halkın hem de hükümetin bilgi sahibi olması, FIOCRUZ’un Fernandes Figueira Enstitüsü’nün haber bülteni aracılığıyla bilgi yayması, araştırmalar yürütmesi ve süt bankacılığına yönelik politika ve uygulamalı metodolojiler üzerine lisans ve yüksek lisans programları yürütmesi başarısını pozitif yönde etkilemiştir (De Nisi et al., 2015; Gutierrez et al.,1998).

Süt Bankası Merkezlerine olan katılımın ülke içerisinde bölgesel olarak farklılıklar arz ettiği de görülebilmektedir. Bu kapsamda Carrijo vd.(2022), Brezilya Süt Bankaları Merkezinden 2010-2019 yılları arasındaki aldıkları veriye dayanarak yaptıkları çalışmada, Brezilya’nın diğer bölgelerine oranla Orta Batısında süt bankası merkezlerine grup ve bireysel desteğin verilmesinde katılımın düşük olduğunu ortaya koymuşlardır. Çalışmada Brezilya’nın Orta Batısındaki bu sonucun kültürel farklılıklarla açıklanabileceği belirtilmiştir. Bu noktada kültürel farklılıklar, ülkelerde süt bankası politikasının geliştirilmesinde önemli bir faktör olduğu kadar; Brezilya örneğinde görüldüğü gibi ülke içerisinde de süt bankası merkezlerine katılımı etkileyen önemli bir faktör olabilmektedir.

Brezilya’nın başarılı süt bankası uygulamaları uluslararası tanınırlık kazandıkça, diğer ülkeler de benzer programları kendi ülkelerine transfer etmek için Brezilya ile çalışmışlardır. Son tahlilde Brezilya’nın tecrübesini Güney Amerika’daki çoğu ülke ile Küba, Dominik Cumhuriyeti, Cape Verde, Mozambik ve Angola (Subramanian, 2023) kopyalama”, “taklit”, “esinlenme” gibi farklı transfer dereceleri ile ülkelerine uygulamıştır (Dolowitz ve Marsh, 2000: 14). Dahası küresel bir sağlık kuruluşu olan PATH, Brezilya’ya dayalı programları uygulamak için Hindistan, Güney Afrika, Vietnam ve Kenya gibi ülkelerle de çalışmaktadır. Örneğin Kenya, Brezilya’nın yaklaşımını yerel bağlama uyarlayarak, emzirmeyle bağlantılı kapsamlı bir modeli Doğu Afrika’daki ilk anne sütü bankası olarak kurmuştur (Subramanian, 2023). Tabloda görüldüğü üzere dünya çapında en az 66 ülkede faaliyet gösteren 750’nin üzerinde süt bankası bulunmaktadır. Dünya genelindeki bu süt bankaları her yıl 800.000’den fazla bebeğe 1 milyon litreden fazla süt sağlamaktadır (International Days, 2023: <https://www.internationaldays.com>).

co/). Sadece Avrupa’da 282 aktif, 18’i planlanan olmak üzere toplamda 300 süt bankası bulunmaktadır (Human Milk Banking Association of North America, 2017). Brezilya 246 aktif süt bankası, 228 süt toplama noktası ile dünya lideri konumundadır. Diğer ülkelerin Brezilya’nın başarı düzeyine yaklaşması oldukça zor görünmektedir; ancak Avrupa ülkeleri bu konuda önemli düzeyde ilerleme kaydetmiştir. Avrupa’da en çok süt bankası bulunan ülke 39 süt bankası merkezi ile İtalya’dır. Ardından 36 süt bankası ile Fransa gelmektedir. Slovenya da ise hiç süt bankası merkezi bulunmamakta bir süt bankasının açılması çalışmaları devam etmektedir. Tablo 1’de görüldüğü üzere Hindistan, 116 süt bankası ile dünyada hızla artış gösteren ülkelerden biri konumundadır. Nitekim ilk süt bankası 1989 yılında kurulan Hindistan’da 2021 yılı itibarı ile 90’dan fazla süt bankası kurulmuş, 2023 yılında ise bu sayı 116’ya ulaşmıştır. Son yıllarda Hindistan’daki anne sütü banka merkezlerindeki bu hızlı büyümenin temel nedeni, devlet desteği almasından kaynaklanmaktadır. Dünyadaki en yüksek yeni doğan ölümlerinin olduğu ülkelerden biri olan Hindistan’da hükümet, süt bankalarına önemli ölçüde destek vermekte ve böylece yeni doğan ölümlerinin azaltılmasına yönelik strateji geliştirmektedir (Tyebally Fang ve diğerleri, 2021: 896).

Tablo 1: Dünya Geneline Süt Bankası Politikasının Gelişimi

Ülkeler	Mevcut Süt Bankası	Planlanan Süt Bankası
Avrupa (25 ülke)	282	6
Türkiye	-	2
Hindistan	116	Sayısı tam olarak bilinmemektedir
Çin	19	
Filipin	16	
Malezya	1	
Singapur	1	
Vietnam	2	
Tayvan	2	
Tayland	3	
İran	11	
Avustralya	5	
Yeni Zelanda	3	
Cape Verde	1	
Güney Afrika	60	
Kamerun	3	
Kuzey Amerika	27	
Kanada	4	
Meksika	17	
Brezilya	228	
Japonya	1	

(Kaynak:Daili, Kunkun ve Guangjun, 2020; FIOCRUZ, 2023: <https://rbhl.fiocruz.br/rblh-em-numeros>; SABR, 2023:<https://www.sabr.org.za/news.htm>; Human Milk Banking, 2023: <https://www.hmbana.org/welcome2.html>, 2023, Tableau Public, 2023: <https://public.tableau.com/app/discover>).

Türkiye, Müslüman ülkeler arasında süt bankasının bir politika önerisi olarak sunulduğu ilk ülkedir. 2012 yılında İzmir İl Sağlık Müdürlüğü tarafından Dr. Behçet Uz Çocuk Sağlığı ve Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nde anne sütü bankacılığının kurulmasına ilişkin bir girişimde bulunulmuştur. Ancak bu girişim tartışmaların ötesine geçememiştir. Sağlık Bakanlığı 2013 yılında bu uygulamayı öncelikle pilot politika önerisi olarak “Süt Bankası” yerine “Süt Anne Merkezleri” ismi ile gündeme getirmiş ancak dini kaygılar nedeni ile çıkan tartışmalar sonucunda durdurulmuştur.

Dünyanın pek çok yerinde başarılı bir şekilde transfer edilen süt bankası politikasının uygulanmasının bazı ülkelerde başarılı olamamasının en önemli nedeni, anne sütüne farklı kültürlerde değişik anlamlar yüklenmesi ile

doğrudan ilintidir. Bu anlamlardan en yaygın olanı şüphesiz İlam İslam dininde aynı annenin emzirdiği bebekler arasında süt kardeşliği ve emziren ile emzirilen arasında süt akrabalığı oluşturması ve bu durumun evlilikler açısından problem teşkil etmesidir. Tıbbi açıdan hayati olabilecek bu durum Müslüman ailelerin hassasiyetlerin dolayı uygulanmamaktadır.(İlkkılıç, 2016: 145).Süt bankasının hedefleri ve işlevleri hakkında güvenilir bilgi sağlanması, ülkelerin kültürel farklılıklara göre emzirme politikalarının geliştirilmesi ve süt bağışına ilişkin, özellikle dini kaygılardan kaynaklanan belirsizliklerin giderilmesi gerekmektedir (Doshmangir, 2019).

Politikanın sürdürülememesinin bir diğer nedeni ise çalışmanın üçüncü kısmında detaylı bir şekilde yer verilen hususlar ile ilgili dönemin koşullarında bir çalışmanın yapılmamış olmasıdır. Bu kapsamda, dini nedenler, kayıt sistemine olan güvensizlik, toplanan sütlerin karıştırılması, bağış yapan kişinin bilinmemesi, bağışçı ve alıcının bebeklerinin yaşlarının uyumsuzluğu anne sütü bankacılığı hakkında bilgi yetersizliği gibi nedenler politikanın başarılı olmasına engel olmuştur (Haberturk Hayat, 2023). Bu çerçevede özellikle transfer edilecek politika ile ilgili toplumun hazır hale getirilmesinin önemi bir kez daha dikkat çekmektedir. Türkiye’de yapılan çeşitli ampirik çalışmalar da toplumda süt bankası ile ilgili bilgilendirme düzeyinin oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Nitekim Erzurum’da, 2009 yılında 350 kişi ile yapılan bir araştırmada katılımcıların %90,6’sının süt bankası ile ilgili hiçbir bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Katılımcıların %64’ü sütünü bağışlayabileceğini, %36,3’ü dini nedenlerle; %28,9’u ise sosyal ve moral nedenlerle süt bağışlamının uygun olamayacağını ifade etmiştir (Gürol, Özkan ve Çelebioğlu, 2014). Kaya Şenol ve Aslan’ın 2015 yılında 231 evli kadınla yaptıkları çalışmada kadınların, anne sütünün bağışlanması ve süt bankacılığına karşı olumlu görüş belirtmelerine rağmen, hastalık riski ve dini kaygıların bu süreçte önemli bir zorluk olduğunu vurgulamışlardır. Çalışmada süt bankası girişimlerine yönelik kültürel faktörlerin etkisine dikkat çekilmiş ve bilgilendirme ve farkındalık oluşturma girişimlerinin yapılması tavsiye edilmiştir (Kaya Şenol ve Aslan, 2017). Yıldız, Gölbaşı ve Şentürk Erenel (2021: 183) yaptıkları çalışmada 18-49 Yaş Grubu Evli Kadınların anne sütü bankasına ilişkin görüşlerini araştırmıştır. Kadınların %67,4’ü anne sütü bankasını hiç duymadığını %90,5’i, ile %90,5’i Türkiye’de anne sütü bankası olup olmadığı ile ilgili hiç bilgisi olmadığını, %32,6’sı ise anne sütü bankasının kurulmasını istemediğini ifade etmiştir. Ancak kadınların %35,3’ü ihtiyaç duyduğunda bebeği için süt bankasından süt talep edebileceğini, %46,8’i sütünü bankaya verebileceğini, %61,1’i anne sütü bankasından alınan sütlerin bebekler için mamadan çok daha iyi bir alternatif olacağını ifade etmişlerdir. Çalışma sonucunda kadınların anne sütü bankalarına yönelik tutumların olumlu olduğu ancak yeteri kadar bilgi sahibi olmadığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda katılımcıların dini, sosyal, sağlık nedenlerinden dolayı anne sütü bankasına sıcak bakmadıkları görülmüştür (Yıldız ve diğerleri, 2021: 183). Farklı yıllarda yapılan üç ampirik çalışma bize göstermektedir ki; süt bankasına ilişkin toplumdaki kaygıların temeli konu ile ilgili bilgisizlik ve dini nedenlerden kaynaklanmaktadır.

Türkiye’de süt bankasına ilişkin tartışmalar 2023 yılında meydana gelen ve 10 ili etkileyen deprem felaketi sonrasında enkazdan çıkarılan ve ailesini kaybeden bebekler için gönüllü annelerin süt bağışçı yapmak istemesi ile yeniden gündeme gelmiştir. Ancak anne sütü bankacılığı uygulamasının olmaması nedeni ile yine yalnızca tartışma konusu olarak kalmıştır (Haber Türk Hayat, 2023: <https://hthayat.haberturk.com/>). Yaşanan bu deprem felaketi, süt bankası politikasının önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Türkiye örneğinde en önemli sorunun dini kaygılar olduğu yapılan araştırmalarda da açık bir şekilde görülmektedir. Türkiye’de başarılı bir uygulamanın hayata geçirilmesi zor olabilir ancak imkânsız değildir. Brezilya’da uygulanan sistemin doğrudan alınıp ülkeye transfer edilmesi elbette ki beklenmemektedir. Bu yaklaşım, teoride politika transferi uygulamasının doğasına da terstir. Ancak Türkiye’nin kültürel yapısına uyarlanabilecek alt uygulamalar ile transfer mümkün olabilir. Her şeyden önce bağışçı ve alıcıların inanç sisteminin göz önünde bulundurulduğu, annelerin sağlıklı beslenme süt sağma ve saklama konusunda yeteri kadar bilinçlendirildiği, veri tabanlarının kurulduğu, kontrol ve otomasyon sistemlerinin aktif edildiği ve en önemlisi denetim mekanizmalarının sıkı bir şekilde çalışıldığı bir sistem hayata geçirilebilir (Kabasakal ve Bozkurt, 2019: 417). Bu çerçevede İran’ın uygulamaları önemli bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim İran’ın, 11 süt bankası ile Müslüman ülkelerdeki süt bankası uygulamalarına öncülük ettiği söylenebilir. Müslüman ülkelerin çoğunda süt kardeşliği bağı oluşturduğu gerekçesiyle reddedilen süt bankası uygulaması İran çok etnikli bir yapıya sahip olan İran’da önemli bir başarıya ulaşmıştır. İslam dininin süt bağışına ve diğer hayat kurtaran müdahalelere karşı olmadığı savunulmaktadır. Katar’daki Hamad Bin Khalifa Üniversitesi’nde İslami biyo etik profesörü olan Mohammed Ghaly, acil bir durum varsa ve tek seçeneğin bir süt bankası kullanmaksa, o zaman dini açıdan hiçbir sorun olmadığını söylemektedir. Ancak Süt bankası uygulamasının

İran’da başarılı olmasının en önemli nedeni ülkenin dini liderleri Ayetullah Ali Hamaney’in önemli ölçüde desteğini alması ile ilgilidir. Dahası İran’da yapılan retrospektif bir araştırmaya göre, süt bankası uygulamaya geçtikten sonra erken doğmuş bebeklerde enfeksiyon hastalıklarının yüzde 90 oranında düştüğü tespit edilmiştir (Ong, 2021: <https://undark.org/>).

Anne sütü bankası konusunda insanların kültürel yapılarına saygı duymak suretiyle farklı şekilde çözüm üretilebilir ve kabullenmeleri sağlanabilir. Örnek olarak Malezya ve Kuveyt’te yapılan uygulama verilebilir. Kuveyt’te de süt bankasının batıdaki uygulamaların birebir kopyalanarak değil, özel bir bağış programı şeklinde formüle edilmiştir. Bağışları bir havuzda toplayan süt bankalarının aksine, her bebek için yalnızca tek bir bağışçıdan alınan sütü içermekte, bu da süt ilişkilerinin izini sürmeyi kolaylaştırmaktadır. Ek olarak, sütü bağışlayan ile alıcı ailelerin kimliklerini bilmenin son derece önemli olduğu düşünülmektedir. Bağıştan sonra her iki aileye adlarını, iletişim bilgilerini, ne kadar süt alındığını, nasıl dağıtıldığını gösteren bir sertifika verilmektedir. Tam olarak uygulandığında çoğu ebeveyn için kabul edilebilir bir uygulama olduğu tespit edilmiştir. Böylece süt ile ilgili gerekli test ve taramalar yapıldıktan sonra bağışçı ve alıcının tanıştırıldığı şeffaf bir sistem kurulmuş ve süt paylaşımına etkili bir çözüm sunulmuştur (Ong, 2021). Benzer şekilde Avrupa’da yaşayan Müslümanların süt bağışı yapabilmelerine olanak sağlamak amacıyla da bazı girişimlerde bulunulmuştur. Bu sorunlara çözüm bulmak amacıyla 1997 yılında İrlanda’da artan farkındalık üzerine Avrupa Fetva ve Araştırma Konseyi kurulmuştur. Konsey 2004 yılında erken doğmuş bir bebeğe kendi annesinin sütü olmadığından bağışçının süt kullanımına ilişkin toplanmış ve yoğun bakım ünitesindeki erken doğan bebeğe verilen sütün akrabalık oluşturmadığına karar verilmiştir (Kadioğlu ve Şahin, 2014).

Bu kapsamda bakıldığında politikanın başarı ya da başarısızlığını etkileyen pek çok faktör olduğu görülmektedir. Brezilya’nın, dünyadaki diğer ülkelere örnek olacak kadar başarılı bir politika transfer örneği sergilemesi, yalnızca sistemli bir alt yapının kurulması ve koordineli bir çalışma ile ilgili olduğu söylenemez. Aynı zamanda kültürel yapının dikkate alındığı, potansiyel adayların en başından sonuna kadar bilgilendirildiği, eğitimlerin verildiği ve sisteme dahil edildiği başarılı bir süreç yönetimi gerçekleştirmesi ile yakından ilgilidir. Dahası politika transfer uygulamasının hükümet tarafından da önemli ölçüde desteklenmesi başarı şansını da arttırmaktadır. Örnek uygulamalar geliştirilen politika transferleri her zaman Batılı süt bankalarına benzemese de Müslüman ülkeler için politikanın uyarlanarak transfer edilmesinin mümkün olduğunu göstermektedir. Bunun da ancak kültürel faktörlerin dikkate alındığı bir yaklaşımla mümkün olabileceği açıkça görülmektedir.

5. SONUÇ

Yönetimlerin giderek daha fazla ilgisini çeken bir alan olan politika transferi ile ülkeler; karşılaştıkları zorluklara çözüm bulmakta, yeni uygulamaları takip etmekte ve farklı yaklaşımlar geliştirmek üzere ilham almaktadır. Politika yapıcılarının, bir politikanın ne zaman, neden, nasıl ve ne ölçüde transfer edileceğini ve benimseneceğini etkileyen çok çeşitli dış ve iç faktörlerin varlığından söz etmek mümkündür. Çalışmada da detaylı bir şekilde incelenen kültürel faktörler transfer edilecek politikanın başarılı olmasını etkileme potansiyeline sahiptir. Politikaların aynı özelliklere sahip olan ülkeler tarafından transfer edilmesinin olumlu etkide bulunabileceği fikri Montesquieu’ya kadar dayanmaktadır. Bu çerçevede politika transferinin süreçlerini ve sonuçlarını şekillendirmede aynı, dil, din ve kültüre sahip ülke uygulamaların yakından takip edilmesi, politika oluşturmanın dinamiklerinin de daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunabilmektedir. Ancak ülkelerin bu farklılıklar nedeniyle politika transfer etmekten kaçınmaları da doğru bir yaklaşımı yansıtmamaktadır. Burada asıl önemli olan, bu farklılıkların göz önünde bulundurulduğu bir yaklaşım geliştirerek politikaların uyumlaştırılmasının başarıyı getirebileceğinin farkında olmaktır. Bu çerçevede süt bankası politikasının küresel ölçekte uygulamaları, kültürel faktörlerin politika transferinde etkisinin anlaşılabilmesi önemli bir uygulama örneğidir. Süt bankasının başarılı ya da başarısız olmasında etkili olan pek çok faktör bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar süt bankasının dini inançların yanında, ekonomik nedenler, tarama testleri ve kayıt sistemine olan güvensizlik, bağış yapan kişinin tanınmaması, toplanan sütlerin karıştırılması, sütlerin pastörize edilmesi, bağışçı ve alıcının bebeklerinin yaşlarının uyumsuzluğu, anne sütü bankacılığı hakkında bilgi yetersizliği, sağlık personeli tarafından yeterince desteklenmemesi gibi farklı nedenlerden dolayı tercih edilmediğini göstermektedir (Kaplan, 2023). Sayılan her bir faktör, süt bankası politikasının başarılı bir şekilde transfer edilmesinde ve toplum tarafından kabul görmesinde önemli bir değişken olabilmektedir. Süt bankası politikasını inşaa eden ve küresel ölçekte bir marka haline gelen Brezilya’nın

başarısı ise yalnızca sistemli bir alt yapının kurulması ile ilgili değildir. Nitekim detaylı bir alt yapının kurulması bağış yapacak kişiler olmadan hiçbir şey ifade etmemektedir. Aktif olarak faaliyet gösteren 228 süt bankası ile Brezilya'nın bu konuda dünya lideri olmasının en önemli nedenleri, ülkenin en küçük mahallelerine bile ulaşmayı başararak sürecin topluma anlatılması, annelerin desteğini almak için eğitimlerin yapılması ve süreci detaylı bir şekilde takip eden danışmanların koordine edilmesidir. Dahası bu detaylı süreç, ülkenin halk sağlığı sistemine tam olarak entegre olmuş durumdadır. Brezilya'nın başarılı olmasındaki bir diğer neden, hükümet desteğinin alınması ile doğrudan ilişkilidir. Bu kapsamda yerel düzeyde ülkelerin kendi süt bankalarını geliştirmek ve desteklemek için politika yapıcıların detaylı bir şekilde bilgilendirilmesi, potansiyel faydalarının net bir şekilde anlatılması ve kültürel kaygıların dikkate alındığı bir anlayışla sürece yaklaşılmasının etkisi oldukça fazladır.

Dünya'da süt bankası politikasının inşasının detaylı bir şekilde incelendiği bu çalışma göstermektedir ki; ülkelerin sosyo-kültürel kodları politika transferinde tek başına bağımsız bir değişken olabilmektedir. Dahası politika transferinin süreçlerine ve politika oluşturma dinamiklerine ve nihai başarısına giden yolun daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunabilmektedir. Kültürel faktörler, ülkelerin politika transfer ederken önemli bir değişken olsa da farklılıkları dikkate alarak çeşitli transfer uygulamaları geliştirmenin mümkün olduğunu farklı örneklerde görmek mümkündür. Nitekim İran'ın süt bankası uygulaması buna verilebilecek önemli bir örnektir. Müslüman bir ülke olan İran'da toplamda 11 tane süt bankası mevcuttur. İran'da süt bankası uygulamasının başarılı olmasının en önemli nedeni dini liderin desteğini almış olmasıdır. Dahası süt bankası uygulamasının olumlu etkilerinin tespit edilmesi ve topluma anlatılması başarılı olmasını da önemli ölçüde etkilemiştir. Bu kapsamda transfer edilecek politika ile ilgili toplumun hazır hale getirilmesinin önemi bir kez daha dikkat çekmektedir. Türkiye'de yapılan çeşitli ampirik çalışmalar da toplumun süt bankasına ilişkin yeterince bilgi sahibi olmadığını göstermektedir. İran örneğinde olduğu gibi yönetimler, süt bankası politikasının küresel uygulama örnekleri üzerinden iyi uygulamaları referans alarak bir yaklaşım geliştirebilir. Bu çerçevede, dini kaygıların dikkate alındığı, toplumun detaylı bir şekilde bilgilendirildiği şeffaf bir süreç yönetimi ile yerel düzeyde süt bankalarının başarılı bir şekilde transfer edilmesi mümkün olabilmektedir. Nihayetinde küresel ölçekte hayat kurtaran bir uygulamanın dünyanın herhangi bir yerinde başarılı bir şekilde uygulanması politika yapıcılara önemli bir referanstır. PATH tarafından süt bankası uygulamasının başarılı bir şekilde transfer edilebilmesi için; Kurumsal Bir Temelin Oluşturulması, Farkındalığı Artırma ve Savunuculuk Yapma, Bir Ağ Oluşturma ve Anahtar Protokollerin Geliştirilmesi (yerel ulusal kuralların belirlenmesi) olmak üzere 4 anahtar adımın takip edilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Bu adımlar, süt bankası politikasının hem toplumun hazırlanması hem de yasal mevzuatın geliştirilmesi açısından önemli bir yol haritası sunmaktadır. Etkin işleyen bir sistemin süreç yönetimine ilişkin fikir sahibi olunması, politika yapıcıları ne yapacağını bilememe endişesinden de uzaklaştırabilecektir. Başarılı uygulamaları yakından takip etmek sureti ile ülkenin kendi dinamiklerine uygun bir yol haritasının belirlenmesi, başarılı politika transfer etme sürecinin temel zeminini oluşturmaktadır. Bu nedenle yönetimlerin politika transferi konusunda kaçınılmaz olarak etkilendikleri günümüzde politika yapıcılar kültürü önemli bir değişken olarak kabul etmeli, bu konuda yapılacak çalışmalar artırılmalı ve toplum daha fazla bilinçlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Arnold, LD. (2006). "Global Health Policies That Support The Use Of Banked Donor Human Milk: A Human Rights Issue". *International Breastfeeding Journal*, 1: 26.
- Arslanoglu S, Bertino E, Tonetto P, De Nisi G, Ambruzzi AM, Biasini A ve diğerleri (2010). "Guidelines For The Establishment And Operation Of A Donor Human Milk Bank: Italian Association Of Human Milk Banks", *J Matern Fetal Neonatal Med*, 23 (S2): 1–20.
- Bennett, C. J. (1991). "What Is Policy Convergence And What Causes It?". *British Journal of Political Science*, 21 (2), 215-233.
- Berkowitz, D., Pistor, K., ve Richard, J-K. (2003). "The Transplant Effect", *American Journal of Comparative Law*, 51(1): 163-203.
- Bertram, D., Maleki, A. ve Karsten, N. (2020). "Factoring In Societal Culture In Policy Transfer Design: The Proliferation Of Private Sponsorship Of Refugees", *Journal of International Migration and Integration*, 21, 253–271.
- Carrijo, D. N., et al. The trend of services provided by human milk banks between 2010 and 2019 in Brazil. *Jornal de Pediatria*, 98 (2022): 572-578.

- Daili, C. , Kunkun Z. ve Guangjun, Y (2020). “Cost Analysis Of Operating A Human Milk Bank In China”. *Journal of Human Lactation*, 36(2):264-272.
- De Jong M, Lalenis K. ve Mamadouh VD (2002). *The Theory And Practice Of Institutional Transplantation: Experiences With The Transfer Of Policy Institutions*, Dordrecht: Springer.
- DeMarchis, A., Israel-Ballard, K., Mansen, K. ve diğerleri (2017). “Establishing An Integrated Human Milk Banking Approach To Strengthen Newborn Care”, *J Perinatol*, 37, 469–474.
- De Nisi et al (2015..” Survey of Italian Human Milk Banks”. *Journal of Human Lactation*. Vol. 31(2) 294–300
- Diyanet İşleri Bakanlığı (2023). Kur’an-ı Kerim. <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/Nis%C3%A2-suresi/516/23-ayet-tefsiri>
- Dolowitz, D., Hulme, R., Nellis, M. ve O’Neill, F. (2000). “Policy Transfer And British Social Policy”, Buckingham, UK: Open University Press.
- Dolowitz, D.P ve Marsh, D. (1996). “Who Learns What From Whom? A Review Of The Policy Transfer Literature”, *Political Studies*, 44 (2), 343-357.
- Dolowitz, D. ve Marsh, D. (2000). “Learning From Abroad, The Role Of Policy Transfer In Contemporary Policy-Making”, *Governance: An International Journal of Policy & Administration*, 13(1), 5-24.
- Doshmangir, L., Naghshi M., and Khabiri R. (2019). “Factors influencing donations to human milk bank: A systematic review of facilitators and barriers.” *Breastfeeding Medicine* 14.5: 298-306.
- Fawcett, P. ve Marsh D. (2012). “Policy Transfer And Policy Success: The Case Of The Gateway Review Process (2001–10)”, *Government and Opposition*, 47(2), 162–185.
- FIOCRUZ (2023). Brasil Human Milk Bank, Elde Edilme Tarihi: 10.07.2023 <https://rbhl.fiocruz.br/rbhl-em-numericos>.
- Fugate K, Hernandez I, Ashmeade T, Miladinovic B ve Spatz DL. (2015). “Improving Human Milk and Breastfeeding Practices in the NICU”, *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs*, 44(3): 426–438.
- Geva-May, I. (2002). “Cultural Theory: The Neglected Variable In The Craft Of Policy Analysis”, *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 4:3, 243-265.
- Gribble K. (2013). “Peer-To-Peer Milk Donors’ And Recipients’ Experiences And Perceptions Of Donor Milk Banks”, *Journal of Obstetric, Gynecologic And Neonatal Nursing*, 42(4):451-61.
- Grosvlihen AH ve Gronn M. (2009). “Donor Milk Banking and Breastfeeding in Norway”, *J Hum Lac*, 5(2):206-10.
- Gutierrez D. et al. (1998). “Human Milk Banks in Brazi”l. *Journal of Human Lactation*. Vol.14(4), 333-335.
- Gürol, A, Ozkan, H. ve Celebioğlu, A. (2014). “Turkish Women’s Knowledge And Views Regarding Mother’s Milk Banking”, *Collegian*, 21(3):239-44.
- Gutiérrez D. ve de Almeida, JA. (1998). “Human Milk Banks In Brazil”, *J Hum Lact*. 14(4):333-5.
- Habertürkhat (9 Şubat 2023). Anne Sütü Bankacılığı Nedir?, Elde Edilme Tarihi: 10.07.2023 <https://hthayat.haberturk.com/anne-sutu-bankaciligi-nedir-1080838>
- Human Milk Banking (2023). Find A Milk Bank, Elde Edilme Tarihi: 4.06.2023 <https://www.hmbana.org/find-a-milk-bank/overview.html>
- Human Milk Banking Association of North America (2011). *Best Practice For Expressing, Storing And Handling Human Milk*, 3rd edition, Fort Worth: TX, USA.
- Human Milk Banking Association of North America (2015). *Guidelines For The Establishment And Operation Of A Donor Human Milk Bank*, Fort Worth: TX, USA.
- Human Milk Banking Association of North America (2017). World Human Milk Donation Day, Elde Edilme Tarihi: 4.06.2023, <https://europeanmilkbanking.com/world-human-milk-donation-day-2/>
- Hurst NM, Myatt A ve Schanler RJ. (1998). “Growth And Development Of A Hospital-Based Lactation Program And Mother’s Own Milk Bank, *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs*; 27(5): 503–51
- İlkılıç, İ. (2016): Anne Sütüne Antropolojik ve Etik Yaklaşımlar. İlkılıç, İ.; Uçar, A. (Ed.): Süt Akrabalığı ve Süt Bankası, İstanbul.

- International Days (9 Mayıs 2023). World Breast Milk Donation Day, Elde Edilme Tarihi: 4.06.2023 <https://www.internationaldays.co/event-kids/world-breastmilk-donation-day/r/recQ4B7iLfd4SWtOX#:~:text=May%2019%2C%202023%20%2D%20Friday&text=More%20than%20750%20milk%20banks,for%20premature%20and%20vulnerable%20babies>.
- Jones F. (2003). "History Of North American Donor Milk Banking: One Hundred Years Of Progress", *J Hum Lact.*, 19(3): 313–318.
- Kabasakal E. ve Bozkurt Ö. (2019). "Türkiye’de Anne Sütü Merkezi Girişimlerinin Değerlendirilmesi ve Sistem Önerisi", *Journal of Contemporary Medicine*, 9(4):417-423.
- Kadioğlu M. ve Şahin N. H. (2014). "Anne Sütü Bağışı: Türkiye’deki Durum", *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 1(2):102-14.
- Kaya, Şenol, Derya ve Aslan, E. (2017). "Kadınların Anne Sütü Bağışı ve Anne Sütü Bankacılığına İlişkin Görüşleri", *Biyomedikal Araştırma*, Cilt 28, Sayı 15.
- Keskindemirci, Gonca (2020). "Anne Sütü Bankacılığı." *Osmangazi Tıp Dergisi* : 30-34.
- Kutlu, Ö. (2012). Karşılaştırmalı Kamu Yönetimi, Teorik Çerçeve ve Ülke Uygulamaları, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Leininger M. Culture care theory, research, and practice. *Nursing Science Quarterly*. 1996; 9(2):71-8
- McCann, E. (2011). "Urban Policy Mobilities And Global Circuits Of Knowledge: Toward A Research Agenda", *Annals of the Association of American Geographers*, 101.1, 107–30.
- Nikos, M. (2000). "Trends Of Administrative Reform In Europe: Towards Administrative Convergence?", *International Public Management Review*, 2(2), 39-53.
- AL-Naqeeb NA, Azab A, Eliwa MS ve Mohammed BY. (2000). "The Introduction Of Breast Milk Donation In A Muslim Country", *Journal of Human Lactation*, 16(4):346-350.
- Ong, S. (2021). In Muslim Countries, A Push For Donor Breast Milk, Elde Edilme Tarihi: 8.06.2023, <https://undark.org/2021/08/18/in-muslim-countries-a-push-for-donor-breast-milk>.
- PATH (2013). Strengthening Human Milk Banking: A Global Implementation Framework, Version 1.1. Seattle, Washington, USA: Bill ve Melinda Gates Foundation Grand Challenges initiative. Elde Edilme Tarihi: 4.06.2023, <https://www.path.org/resources/strengthening-human-milk-banking-a-global-implementation-framework-version-11/>.
- Petherick, A. (2015). Milk Banks Around The World, Elde Edilme Tarihi: 10.06.2023 <https://milkgenomics.org/article/milk-banks-around-the-world/>
- Ramli, N., Ibrahim N. R. ve Hans V. R. (2010). "Human Milk Banks-The Benefits And Issues In An Islamic Setting", *Eastern J Med.*, 15(4): 163-167.
- Rosenbaum, K (2012). "Implementing The Use Of Donor Milk In The Hospital Setting", *Nurs Womens Health*, 16(3): 202–208.
- Rose, R. (1991). "What Is Lesson-Drawing?", *Journal of Public Policy*, 11(1), 3-30.
- SABR (2023). South African Breast Milk, Elde Edilme Tarihi: 4.08.2023, <https://www.sabr.org.za/news.html>
- Sezgin: (2015). "Politika Transferi ve Türkiye’de Özelleştirme", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı. 27, 67- 76.
- Simmons, B., Elkins, Z. (2004). "The Globalization Of Liberalization: Policy Diffusion In The International Political Economy", *American Political Science Review*, 98(1), 171-189.
- Sobacı, M. Z. (2009). İdari Reform ve Politika Transferi, Ankara.
- Statistica (2024), Distribution of population in Brazil in 2012 and 2022, by ethnic group. <https://www.statista.com/statistics/1001058/share-population-brazil-ethnicity/#:~:text=In%202022%2C%20according%20to%20the,ethnic%20group%20in%20the%20country>.
- Stevens. J., Keim, SA, (2015). "How Research On Charitable Giving Can Inform Strategies To Promote Human Milk Donations To Milk Banks", *J Hum Lact*, 31(3): 344–347.
- Stone, D. (1999). "Learning Lessons And Transferring Policy Across Time, Space And Disciplines", *Politics*, 19 (1), 51-59.

- Stone, D. (2012). "Transfer And Translation Of Policy", *Policy Studies*, 33(6): 483-499.
- Subramanian, S. (2023). How Breast Milk Banks Could Avert The Next Formula Crisis, Elde Edilme Tarihi: 25.08.2023, <https://www.nationalgeographic.com/science/article/brazil-breast-milk-banking-program-formula-crisis>
- Tableau Public (2023). Human Milk Bank Global Map, Elde Edilme Tarihi: 01.08.2023 https://public.tableau.com/app/profile/human.milk.bank.global.map/viz/HumanMilkBankGlobalMap_0/HumanMilkBankGlobalMap.
- Tyebally Fang M, Chatzixiros E, Grummer-Strawn L, Engmann C, Israel-Ballard K, Mansen K ve diğerleri (2021). "Developing Global Guidance On Human Milk Banking", *Bull World Health Organ.* 1, 99(12).
- Vázquez-Román S, Bustos-Lozano G, López-Maestro M, Rodríguez-López J, Orbea- Gallardo C, Samaniego-Fernández M ve diğerleri (2014). "Clinical Impact Of Opening A Human Milk Bank In A Neonatal Unit", *An Pediatr*, 81(3): 155–160.
- Worldometers (2024). Brazil Population. <https://worldometers.info/world-population/brazil-population/>
- Yıldız, İ., Gölbaşı, Z. ve Şentürk Erenel, A. (2021). "18-49 Yaş Grubu Evli Kadınların Anne Sütü Bankalarına İlişkin Bilgi ve Görüşlerinin Belirlenmesi", *Çocuk Dergisi*, 21 (2), 183-190.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).